

Správně-ústavní soud anebo správně Ústavní soud?

eFocus

Z doby svého působení na Ústavním soudu jsem si přinesl celou řadu dobrých vzpomínek, jedna z nich se váže k okamžiku, kdy mi - řečeno jazykem země, v níž tento soud sídlí - „rožlo“, že bych do odůvodnění nálezu ve věci Ústavu pro studium totalitních režimů mohl ocitovat myšlenku amerického filozofa George Santayany, že „ti, kdo si nejsou vědomi věcí minulých, jsou odsouzeni prožít je znovu“.

Povědomí o věcech minulých svádí ty, kdož je nechtějí prožít znovu, mimo jiné i ke hledání historických paralel, které v nich pak kupříkladu mohou vyvolávat jisté pochybnosti o některých aktuálně proklamovaných záměrech, jichž by mohlo být ve špatných rukách mocensky zneužito, případně jsou dokonce promyšleny cíleně právě proto, aby jich bylo jejich autory přinejmenším pragmaticky využito. Je vcelku logické, že ti, kteří si nepřejí prožít některé takové věci, hledí možná na pro porovnání zvolené historické události poněkud pozornějšíma, ne-li dokonce kritičtějšíma očima.

Je konečně vyloučeno, aby ti, kdo si jsou vědomi věcí minulých, chtěli jiné odsoudit k tomu, aby obdobu těchto věcí prožili znovu?

Dovolím si nyní čtenáře nejprve pozvat do pomyslného semináře obecných a českých právních dějin.

...

Mnohokrát jsem studentům kladl otázku, jaké bylo podle Zlaté buly Karla IV. z roku 1356 (dále jen „Zlatá bula“) postavení českého krále při volbě německého krále, respektive císaře Svaté říše římské. Nesčíslněkrát jsem Otce vlasti dával za příklad jako geniálního volebního stratéga.

Nebyl ostatně císař Karel IV. více českým králem Karlem I. než císařem?

Nebyl český král Karel I. ambiciózním politikem, který sobě a svému nástupci na českém trůně chtěl vytvořit podmínky k získání rozhodujícího vlivu ve středověké říši?

Podle čtvrté hlavy Zlaté buly byl český král prvním volitelem z řad početně převažujících čtyř světských kurfiřtů. I když mohučský arcibiskup, který volbu řídil, hlasoval formálně jako poslední, dalo se předpokládat, že tři duchovní kurfiřti, tj. dále arcibiskupové trevírský a kolínský, budou zajedno. Český král, který volil před falckrabětem rýnským, vévodou saským a markrabětem braniborským, tak měl ideální pozici.

Pro zvolení stačila kandidátovi, který sám mohl být zároveň kurfiřtem, prostá většina, tedy hlasy čtyř ze sedmi kurfiřtů. Český král mohl volbu fakticky rozhodnout proti světským kurfiřtům ještě dříve, než na ně přišla řada, přiklonil-li se ke kurfiřtům duchovním. Ve druhé variantě mohl, pokud si byl jist podporou zbývajících třech kurfiřtů světských, zvrátit volbu proti hlasům kurfiřtů duchovních. Ať tak či onak, nebyl-li by jím on sám, mohl si prozíravě vysloužit vděk zvoleného krále, respektive

císaře.

Zbývá snad jen dodat, že „Zlatá bula sice co nejpřesněji upravovala všechny modalities německé královské volby, v každém případě tak podrobně, že až do roku 1806 nebylo zapotřebí dodatků, papežské aprobační právo však mlčky pomínula.“ (srov. SEIBT Ferdinand, *Karel IV. Císař v Evropě (1346-1378)*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999, s. 249).

Přejdeme nyní ze 14. do 21. století.

...

Existoval-li by snad záměr, podle něhož by designovaným budoucím předsedou Ústavního soudu (dále jen „ÚS“) měl být stávající předseda Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“), přičemž dva nejdříve jmenovaní soudci ÚS by předtím byli vybráni z řad soudců NSS, přicházel by nový předseda ÚS do jeho pléna jako šestý „odchovanec“ NSS.

Šestka není ještě pro ÚS číslem magickým, nicméně pokud by v blízkosti slibovaného data 31. 12. 2017 rezignoval spolu s jeho předsedou ještě jeden soudce ÚS, rovněž nahrazený bývalým soudcem NSS, mohl by nový předseda být v roli, modelově obdobné pozici českého krále podle Zlaté buly.

Pro zrušení zákona či jeho části je třeba devíti hlasů z patnácti. Předseda by tak v mezních případech mohl mít na výběr, zda se přidá ke svým bývalým kolegům z NSS, čímž by společně mohli zablokovat derogaci, nebo zda jejich skupinku zradí a spolu s ostatními o jeden hlas derogaci prosadí.

Bez zajímavosti není ani průmět nastíněného plánu do složení senátů ÚS. Již nyní je ve dvou senátech po jednom bývalém soudci NSS, v případě nahrazení dvou záhy odcházejících soudců II. dekády dvěma soudci z „líhně“ NSS ocitl by se podle klíče stávajícího rozvrhu práce v každém senátu jeden bývalý soudce NSS, nemluvě o tom, že i v neformálním kolegiu předsedy a místopředsedů by dosáhli soudci původem z NSS poměru 2:1. Doplnění ÚS v naznačených intencích by ostatně nemuselo změnit ani nezanedbatelný počet bývalých členů Legislativní rady vlády Miloše Zemana mezi dnešními soudci ÚS.

Zdá se, že oproti první Československé republice, v níž bylo zajištěno paritní zastoupení soudců z Nejvyššího správního soudu a Nejvyššího soudu v Ústavním soudu, je nyní patrný zjevný nepoměr. Advokátní profesní dráhou kontinuálně prošel pouze jediný stávající soudce ÚS. Dojde-li k výměně dvou končících civilistů za soudce z NSS, získají odborníci z oboru veřejného práva výraznou početní převahu.

Řečeno obrazně, nebyla již nyní z míst, pamětníky brněnského místopisu snadno identifikovatelných podle názvu *U dvou kozlů*, markantně vykolíkována cesta z faktické hlavní budovy do pobočky?

...

Snad nám může být útěchou, že záměr Karla IV. vyjádřený Zlatou bulou se ukázal nedokonalým již na případu Václava IV. Podepsal se na tom shodou okolností i muž, po němž je pojmenována ulice, v níž dnes ÚS a NSS sídlí...

Potěší zjištění, že i Svatá říše římská dospěla postupně k zániku?

Může v následujících letech relevantně hrát roli okolnost, že za proměnu Ústavního soudu ve Správně-ústavní soud by nemohli jeho stávající jednotliví soudci, ale našeptávači, kteří se po vzájemné dohodě přičinili o to, že soud byl tímto způsobem poskládán?

Ospravedlnilo by dnešní počínání těchto našeptávačů to, že by se soudci nestali loutkami v jejich rukách, čímž by zachovali tradiční Ústavní soud?

Může však v takto sestaveném plénu vůbec vzniknout při rozhodování kruciólních věcí výrazná názorová pluralita?

Nejsem si již nyní jist, zda bych byl ještě s to čtvrtou hlavu Zlaté buly Karla IV. číst s vlastním komentářem o císařově demokratickém smýšlení...

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
advokát, bývalý soudce Ústavního soudu

Názor byl publikován v rámci vydání EPRAVO.CZ Digital - červenec 2015.

EPRAVO.CZ Digital si můžete stáhnout ZDARMA na App Store a Google Play, a to přímo z Vašeho tabletu či chytrého telefonu. Pokud máte již aplikaci staženou, postačí si stáhnout pouze nové vydání. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Ocenění Flamma získaly Ivana Janů, Jitka Chizzola, Ženy v právu a projekt Máš na to nadace Evy Pavlové](#)
- [Kultura jako prestižní benefit: Proč by právní firmy měly sázet na „inteligentní zážitky“? Rozhovor s JUDr. Martinou Jankovskou](#)
- [ROWAN LEGAL povyšuje Jakuba Jirovského, Lindu Coufalovou, Evu Pavelkovou a Ondřeje Špičáka](#)
- [Aktuální problémy v rodinném právu](#)
- [Wolters Kluwer uvádí na český trh AI právní pracovní prostor Libra s integrovaným obsahem ASPI](#)
- [HAVEL & PARTNERS má tři nové counsely a na seniornější pozice postupuje dalších 16 lidí](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #6: Startupy, AI a Izrael – Kde dnes vznikají miliardové výnosy](#)
- [Aktualizovaná pozvánka na vzdělávací akce pořádané Jednotou českých právníků v I. pololetí roku 2026](#)
- [České podnikatele nadále svazuje složitá legislativa. Změna nemusí přijít jen od politiků](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #5: Rodinná válka o majetek – jak jí předejít?](#)
- [Chambers Europe 2026: ROWAN LEGAL je nově na špičce v compliance, právu TMT dominuje už deset let](#)